

Zgodovinski spomin

In zakaj je treba to čisto razločno povedati? Da ne bi pozabili. Da se ne bi skušal čez čas, ko se bo izkazala duhovna revščina take prostorske politike, kdo izmazati, češ da ni bil nikoli nihče proti. Kdor molči, soglaša. Kako cenen ponaredek! Ugovori civilne iniciative niso bitka samo za oziroma le v ime-nu Plečnika. So mnogo več. Pristaši izvedbe garaž morebiti nalašč nočejo dojeti socialne razsežnosti problema. Izgovor, da živi utrip trga ne bo priza-det, je skrajno neprepričljiv. Navidezna začasnost prekinitve elementarnega kupčevanja je fikcija. Tveganje, da te človeku prijazne dejavnosti tam nikoli več ne bo, ker se bo preselila kdo ve kam ali kratko malo odmrta, je preveliko. Marsikomu bi bila s tem odvzeta možnost intenzivnega socialnega stika, ki smo mu zdaj priče vsaj vsako soboto, če že ne vse dni v tednu. Mogoče pa so to, kar tako moti nomenklaturu, prav nenadzorovani kontakti občanov, ki so se naveličali nenehnega dušebrižništva. Smešenje in zmerjanje domala vseh civilnih iniciativ, ki ga poslušamo, je tedaj premišljeno, dasi lahkomišelnost, a v sedanji situaciji pričakovano. Vse to pomeni v končni konsekvenci vračanje v enoumje, ki smo ga bili nekoč do grla siti. Ali se še kdo zaveda, da brez množice civilnih iniciativ ne bi bilo države, o kateri menimo s ponosom, da je samostojna Slovenija? Klasičen primer protidemokratsko surovega sovražnega govora te zvrsti je intervju profesorja Janeza Koželja (Dnevnikov Objektiv, 6. 6. 2009).

Odlomek za zgled: »... Civilne iniciative imajo v demokratičnih družbah pomembno vlogo pri oblikovanju in vodenju družbe. Pri nas gre za sprevrženost, za pozicijo prikritih politikantov, ki imajo pred seboj izključno svoj lastni interes. Posamezniki, ki hujskajo nevedne množice, imajo prikrite namene ali izključno osebne interese. Noben sociolog pri nas še ni naredil analize, kakšno je ozadje civilnih iniciativ. Ali si prizadevajo za javni interes ali izključno za svoj sebični interes ...«

Botri predvidenih posegov v ljubljansko tržnico se zanašajo, da ni na svetu ničesar, čemur se reče zgodovinski spomin. Zato ni samo prav, ampak je nuj-no, da brez ovinkov povemo, da s takšnimi postopki nikakor ne soglašamo. Če tega ne storimo zdaj in tukaj, ste lahko prepričani, da bodo kmalu, ko se bodo stvari izkazale za katastrofalno zavožene, prav tisti, ki bodo za polomijo najbolj zaslužni, trdili, da so to počeli ob občem konsenzu – in da so zato krivi vsi drugi, samo oni nič.

kronologija uničevanja tržnice

janez suhadolc

2008

Mestne oblasti z županom in podžupanom se zarečejo, da morajo biti pod Tržnico narejene garaže. Za posega ni nobenega posebnega opravičila, potrebe ali celo razumne razlage. Vtis je, da gre za herostratske sentimente. Herostrat je, kot je znano, leta 352 nalašč zažgal Artemidin tempelj v Efe-zu zato, da je postal zgodovinska osebnost in res, Herostrat je zapisan v vsakem leksikonu. Razpiše se natečaj za omenjene garaže. Kljub moralno problematični nalogi, se ga moji stanovski kolegi udeležijo.

2010

Tržnica se zapre, posekano je bilo vse drevje na Tržnici. Vodnikov spomenik je bil razstavljen in odpeljan v depo, pri tem se je precej poškodoval. Vrtanje terena pokaže precej problematično sestavo tal. Nekateri soinvestorji se umikajo od posla.

2011

Tržnico začnejo razkopavati arheologi. Ob Mahrovi hiši okopljejo pričakovane srednjeveške in kasnejše utrdbe.

2012

Arheologi še naprej kopljejo. Odkrijejo ostanke in temelje podrtega liceja na Tržnici. Med ostanki liceja in Ciril Metodovo cesto odkrijejo temelje roman-ske cerkvice, verjetno je bila posvečena sv. Nikolaju.

2013

Arheologi še naprej kopljejo. Na južnem Tržnice odkopljejo nepričakovane ostanke še ene srednjeveške cerkvene stavbe, morda celo krstilnice ali grobne kapele. Zahodno od te najdbe se začnejo odkrivati ostanke grobnih edikul. Grobišče verjetno pripada bivšemu frančiškanskemu samostanu. Proti severu odkopljejo ostane zidov, verjetno bivše samostanske zgradbe. V vseh treh letih izkopavanj odkopljejo in zberejo tri tone različnih drobnih najdb: obdelanih kamnov, keramike, kosti, ostankov lesa, precej novcev iz različnih obdobij od antike do 19. stoletja, nekaj drugih kovinskih predmetov domnevno orožja in orodja. Arheologi proglašijo najdišče za evropsko pomem-bno. Zahtevajo, da se najpomembnejše arheološke ostaline pokažejo »in situ«, kar pomeni, da morajo ostati tam kjer so bili najdeni.

2014

Arhitekti skušajo spremeniti in prilagoditi načrte. Arheološka prezentacija »in situ« za garažami ne gre skupaj, navsezadnje, kakšen smisel naj bi ime-li, kako naj bodo predstavljene arheološke izkopanine v okviru nervoznih in utilitarnih garaž? Tehnični problemi z arheologijo »in situ« so neizmerni. Investitorji se branijo arheologije »in situ«. Arheologi in različni zavodi za spomeniško varstvo so nepopustljivi. Nastane spor, ki se rešuje na sodišču.

2015

Zamenja se garnitura na Magistratu. Novo vodstvo ugotavlja šibko finančno osnovo za gradnjo na Tržnici in sploh ne kaže posebne vneme za projekt. Rešuje se spor med arheologi in investitorji. Nekateri nočejo več sodelovati pri projektu in zahtevajo denar nazaj.

2016

Gradbišče miruje.

2017

Gradbišče še naprej miruje. Počasi se spet zarašča.

2018

Gradbišče še naprej miruje. Grmičevje in samorasla drevesa že gledajo čez ograjo.

2019

Neznani buldožerist v neki temni noči razrije in uniči arheološke izkopanine. Buldožerist in morebitni naročniki posega ostanejo neznani, kljub obširni policijski preiskavi. Arheologi zahtevajo ponovno pozidavo arheoloških ostalin.

2020

Začne se izkop gradbene jame za garaže pod bivšo Tržnico. Projekti predvidevajo štiri podzemne etaže garaž. Izkaže se, da je teren slabši, kot so kazale vrtine. Projekt se spremeni. Pod bivšo Tržnico naj bi bile le tri etaže garaž. Arheologije ne omenja nihče več.

2021

Izkop ogroža sosednje stavbe na katerih se pokažejo sem in tja razpoke. Izvajalci zatrjujejo, da to ni nič posebnega. Vseeno se način gradnje spremeni. Potrebna so dodatna dela za konsolidacijo gradbene jame. Po velikem deževju je jama poplavljenjena. grozi vdor Ljubljane. V jami se pojavijo vodni izviri, verjetno z grajskega griča. Potrebna je posebna drenaža s črpalkami. Projekt se spet neznansko podraži.

2022

Investitorska struktura doživi v bistvu bankrot. Dela stojijo.

2023

Na gradbišču nič novega. Spet se zarašča.

2024

Še zmeraj nič novega. Neznanci vdrejo v depo z Vodnikovim spomenikom. Kip razbijejo in večino bronastih kosov odnesejo. Nekaj kosov najdejo pozneje pri podjetju, ki se ukvarja z odkupom odpadnih surovin.

2025

Na Magistratu se spet zamenja ekipa. Na pritisk javnosti se spet naberejo sredstva za gradnjo. Gradnja naj bi se čim prej, tako ali drugače, končala. Opusti se tretja etaža garaž. Novi graditelju nastopajo ultimativno, vse kar ne sodi v najbolj ozko izgradnjo garaž odpade. Delajo se spet novi projekti.

2026

Gradnja počasi napreduje.

2027

Gradnja se bliža koncu. Povsod je čutiti varčevanje in iskanje najcenejših rešitev.

2028

Garaže so za silo narejene. Za talno ureditev, morebitni muzej drobnih predmetov najdenih na bivši Tržnici in za repliko Vodnikovega spomenika ni sredstev. Dokumentacija spomenika je pomanjkljiva, ponovna postavitve spomenika je preložena za nedoločen čas. Površina bivše Tržnice se začasno prelije z asfaltom.

2029

Graditelji in investitorji garaž zahtevajo dovoljenje za parkiranje avtomobilov na strehi garaž, to se pravi na površini bivše tržnice. samo tako bo njihovo vlaganje v objekt rentabilno.

Ekipa na magistratu se temu upira. Spet grozi odlašanje z odprtjem garaž. Magistrat nerad končno popusti in dovoli parkiranje na strehi podzemnih garaž.

2030

Garaže so nekako narejene in predane v rabo. Tržnice seveda ni več. Herostratstvo triumfira.

2031

Garaže so slabo zasedene razen parkirišč na površini. Garaže so nerentabilne. Magistrat naj bi lastnikom subvencioniral obratovanje garaž. Projekt je vsem odveč, nihče se več ne spominja, kdo je sploh prišel na idejo o podzemnih garažah na bivši Tržnici. Mlajši rod sploh ne ve, si ne predstavlja, kaj in kje je bila nekoč ljubljanska tržnica.

2032

Podzemni del garaž se začasno zapre ...